

Ratyfikacja Protokołu Fakultatywnego w sprawie rozpoznawania skarg

Zalecenia Komitetu Praw Dziecka

Uwagi końcowe do połączonych piątego i szóstego sprawozdania okresowego Polski [...]

L. Ratyfikacja Protokołu Fakultatywnego w sprawie rozpoznawania skarg

49. Komitet zaleca, by Państwo-Strona, aby lepiej realizować prawa dzieci i dostęp do sprawiedliwości, ratyfikowało Protokół Fakultatywny dotyczący procedury składania zawiadomień.

Ocena realizacji i rekomendacje

49. Protokół fakultatywny do Konwencji o Prawach Dziecka w sprawie procedury składania zawiadomień, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 19 grudnia 2011 r. (tzw. III Protokół) został podpisany przez Polskę w 2013 r. i wciąż oczekuje na ratyfikację.

III Protokół ustanawia istotny mechanizm ochrony praw dziecka. Przyznaje każdemu dziecku, grupie dzieci, a także innym osobom działającym w ich imieniu, możliwość zawiadomienia Komitetu Praw Dziecka o tym, że dziecko lub dzieci stały się ofiarami naruszenia praw przyznanych w Konwencji o Prawach Dziecka lub jej Protokołów fakultatywnych. Podobnie jak w przypadku skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, możliwość skorzystania z instytucji zawiadomienia Komitetu Praw Dziecka wiąże się z koniecznością spełnienia warunków formalnych, w tym wykorzystaniem drogi krajowej oraz w określonym czasie złożeniem zawiadomienia w formie pisemnej. Rozpoznając zawiadomienie dziecka, Komitet Praw Dziecka kieruje się zasadą najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka. Ma prawo wydawać środki tymczasowe, a także formułować zalecenia dla państw, których dotyczy zawiadomienie. Komitet dysponuje również możliwością prowadzenia postępowania w sprawie trwałych i poważnych naruszeń Konwencji.

Podkreśla się, że ratyfikowanie Protokołu pozwoliłoby dzieciom zakwestionować ograniczenie ich prawa do edukacji, pozbawienie kontaktu z rodzicami, czy brak zapewnienia im ochrony przed przemocą.

O Ratyfikację III Protokołu apelował na przestrzeni lat wielokrotnie Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak⁴⁶⁴ oraz Rzeczniczka Monika Horna-Cieślak⁴⁶⁵, a także liczne organizacje społeczne (m.in. w 2020 r. grupa dwudziestu organizacji pozarządowych wystąpiła do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z petycją domagając się ratyfikacji III Protokołu⁴⁶⁶, a w 2024 r. z wystąpieniem w tej sprawie do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwróciła się Koalicja Organizacji Pozarządowych monitorujących wdrażanie Konwencji o Prawach Dziecka w Polsce). Należy podkreślić, że na kwestię ratyfikacji III Protokołu zwracali uwagę również kolejni Rzecznicy Praw Obywatelskich⁴⁶⁷. Problematyka ratyfikacji III Protokołu była również tematem wielu konferencji i debat poświęconych tematyce praw dziecka⁴⁶⁸.

W maju 2025 r. o kwestii tej przypomniwała kandydatom na urząd Prezydenta RP, Koalicja Organizacji Pozarządowych monitorujących wdrażanie Konwencji o Prawach Dziecka w Polsce⁴⁶⁹.

W kwietniu 2026 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował Rzecznika Praw o prowadzonych, we współpracy z innymi resortami, pracach analitycznych dotyczących skutków ratyfikacji III Protokołu⁴⁷⁰. Analizy obejmują w szczególności możliwy przedmiot zawiadomień składanych w związku z zarzutami niewłaściwego wykonywania przez Polskę postanowień Konwencji oraz ich potencjalne konsekwencje. Wyniki tych prac mają stanowić podstawę decyzji o dalszym toku postępowania. Nie ma natomiast wiedzy o terminie zakończenia analiz.

⁴⁶⁴ Wystąpienie z dnia 4 kwietnia 2014 r. (sygn. ZSM/500/1/2014/AJ), wystąpienie z dnia 27 sierpnia 2014 r. (sygn. ZSM/500/1/2014/AJ), wystąpienie z dnia 27 lutego 2015 r. (sygn. ZSM/422/2/2015/AJ).

⁴⁶⁵ Należy jednocześnie zauważyć, że postulat ratyfikacji III Protokołu nie zyskał poparcia Rzecznika Praw Dziecka Mikołaja Pawlaka, który m.in. w piśmie do Senatu RP (nr ZSM.420.9.2021.AC) z 23 września 2021 r., nie dostrzegł potrzeby związania się przez Rzeczypospolitą Polską postanowieniami przedmiotowego Protokołu.

⁴⁶⁶ Petycja z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej wyrażającej zgodę na ratyfikację przez Polskę Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o Prawach Dziecka w sprawie procedury składania zawiadomień, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 19 grudnia 2011 r. (P10-127/20).

⁴⁶⁷ Wystąpienie z dnia 24 stycznia 2014 r. (sygn. I.600.2.2014.KM) do Prezydenta RP, wystąpienie z dnia 22 stycznia 2014 r. do Prezesa Rady Ministrów (sygn. I.600.2.2014.KM), wystąpienie z dnia 31 października 2016 r. do Minister Rodziny i Polityki Społecznej (sygn. VII.7021.1.2016.MKS), wystąpienie z dnia 25 lutego 2021 r. do Minister Rodziny i Polityki Społecznej (sygn. VII.7021.1.2016.MKS), wystąpienie z dnia 20 maja 2024 r. do Minister Rodziny i Polityki Społecznej (sygn. VII.7021.1.2016.MKS).

⁴⁶⁸ Konferencja *Prawa dziecka. Ułyszcie Nas! 100-lecie Deklaracji Praw Dziecka* z dnia 18 października 2024 r. Również: Debata *35-lat Konwencji o prawach dziecka. Wokół zaleceń Komitetu Praw Dziecka dla Polski* z dnia 19 listopada 2024 r.

⁴⁶⁹ Kandydaci o ratyfikacji Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o Prawach Dziecka, Integracja. Źródło: <https://niepelnosprawni.pl/kultura/kandydaci-o-ratyfikacji-protokolu-fakultatywnego-do-konwencji-o-prawach-dziecka> (dostęp dnia 25 maja 2026 r.).

⁴⁷⁰ Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, odpowiedź na wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka w sprawie ratyfikacji III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka, sygn. DWM.II.7501.2.2026.JM, 2026 r.

Rekomendacje:

1. pilne ratyfikowanie III Protokołu jako instrumentu efektywnej ochrony praw człowieka oraz zmiany krajowej rzeczywistości prawnej poprzez praktyczne urzeczywistnienie standardów Konwencji o Prawach Dziecka,
2. następnie – wypracowanie efektywnych narzędzie informowania o nowych mechanizmach wynikających z III Protokołu.